

جهنگى غهززه و داهاتووى پروژه ستراتيژييه كانى ئيسرائيل

03-12-2023

نووسه ره كان

ميران حسين

گورته : شهري غهزه به دهر له ره ههنده مرووي و سه ربازييه كانى، سه رنجى بو سه ر داهاتووى چهندين پروژه ي ستراتيزي راکيشاوه كه ئيسرائيل له ههولى ئه وه دايه ئه نجاميان بدات يان تياندا به شدار بيت. به شيك له و پروژانه ستراتيزين بو ولاته زلهيزه كانى جيهان و، ئيسرائيل پلانى داناوه به هويانه وه ببيت به هيترين ولات له روژه لاتي نيوه راست و پيگه يه كي ستراتيزي زور به هيژه جيهان دا ده سته ر بکات به لام هيشتا ديار نييه كه جهنگه كه چاره نووسى ئه و پروژانه چي لي ده کات.

شەرى غەزە بەدەر لە رەھەندە مەزى و سەربازىيەكانى، سەرنجى بۇ سەر داھاتووى چەندىن پرۇژەى ستراتىژى راکىشاوہ کە ئىسرائىل لە ھەولى ئەوہدايە ئەنجاميان بدات يان تىياندا بەشدار بىت. بەشيك لەو پرۇژانە ستراتىژىن بۇ ولاتە زلھىزەکانى جىھان و، ئىسرائىل پلانى داناوہ بەھويانەوہ بىتتە بەھىزترىن ولات لە رۇژھەلاتى نىوہراست و پىگەبەكى ستراتىژى زۇر بەھىزلە جىھان دا دەستبەر بکات بەلام ھىشتا ديار نىيە کە جەنگە کە چارەنووسى ئەو پرۇژانە چى لى دەکات.

نۆکەندى بن گۆريون

بەکىکە لە پرۇژە ستراتىژىيەکان کە ئىسرائىل بەنيزە جىبەجى بکات و، پلانى داناوہ کە دەريای سوور بە دەريای سپى بەستىتەوہ، بەمەش ئەم نۆکەندە دەبىتە رکابەرى نۆکەندى سويس کە زۆربەى کەشتىيەکان کە لە ئەورپاوہ کالاکانىان بۇ ئاسيا دەگوازنەوہ بەو نۆکەندە تىپەر دەبن و بەکىکە لە شوپنە ستراتىژىيەکان لە جىھان دا. نۆکەندى بن گۆريون کە ئىستا ئىسرائىليەکان دەبانەوى جىبەجى بەکن، گرنكى زۆرى بۇ ئىسرائىل ھەيە و لە ھەمانکاتىشتا، بۇ مىسر و ئابورىيەکەى گورزىكى کوشندەيە.

نۆکەندى بين گۆريون 292.9 کىلۆمەترە و تىچووکەى لە نىوان 15-55 مىليار دۆلار دەبىت (2) وتايبەتمەندى ئەم نۆکەندە لەوہدايە کە دوو رىزەوى دەبىت و پانترە لە نۆکەندى سويس. ھەرۆھەا، لە زەوييەکى بەردەلان دروست دەکرىت کە پىويستى بە نۇژەنکردنەوہى بەردەوام نابىت، ئەمەش بەبەرورد لەگەل نۆکەندى سويس بۇ بەکارھىنان گونجاوتر دەبىت(3).

بەلام گەرەترىن لەمپەر لەبەردەم جىبەجىکردنى ئەو پرۇژەيە بوونى کەرتى غەزە و بزوتنەوہى ھەماسە. چونکە خالى بەستتەوى نۆکەندەکە بە دەريای سپى دەکەويتە باکوورى کەرتى غەزە، ومانەوہى بزوتنەوہى ھەماس ھەرەشەيەکى جدیە بۇ سەر پرۇژەکە. جگە لەوہى مىسر بەھەموو شىوہەيەک دۇى جىبەجىکردنى پرۇژەکەيە.

ويئەى 1: نەخشەى رىزەوى نۆکەندى بن گۆريون

ھيلى ئابوورى ھىندستان- رۇژھەلتى نيوپراست - ئەوروپا

لە ميانى كۆپۈنەنەسى ولتاتان و ئەندامانى جى 20 (G 20) كە لە مانگى نۆى 2023 لە ھىندستان بەرپۈنەچو، ھەرىكە لە جۇ بايدىن سەرۈكى ئەمىرىكا، نارىندرا مۇدى سەرۈكۈەزىرانى ھىندستان و محەمەد بن سەلمان، جىنشىنى عەرەبىستانى سەئۇدى واژۇيان لەسەر پىرۇژەى ھيلى ئابوورى ھىند - رۇژھەلتى نيوپراست - ئەوروپا كىرد. پىرۇژەكە بە بە IMEEC ناسراوہ كە كورتكراوہى (India - Middle East Europe Economic Corridor) وەكو لە وىنەى خوارەوہ ھاتوہ.

ئەم پىرۇژەى ولتاتى ھىندستان بە ئىمارات و عەرەبىستانى سەئۇدى و ئوردن و ئىسرائىل دەبەستىتەوہ و، بەندەرى ھەيفى ئىسرائىلىش بە ئەوروپا دەبەستىتەوہ و مەبەستى لى، ئالوگۇرى بازىرگانىە لە نىوان ئاسيا و ئەوروپا و ئەفرىقا لە رىگى تۇرپىك لە ھيلى ئاسىن و بەندەر و ھيلى دەريايەوہ(4) . ئەمە ركابەرى پىرۇژەى ئاورپىشى نويە كە چىن بە ئەوروپا دەبەستىتەوہ، و ئامانجى سەرەكى لىدانە لە پىرۇژەكى چىن كە بە ئەوروپا دەبەستىتەوہ و بە پاكىستان و ئىران و سوريادا تىپەر دەبىت. ھىرشەكانى بزوتتەوہى ھەماس بۇ سەر ئىسرائىل و سەر شارى ھەيفا گومان دەخاتە سەر جىبەجىكردى ئەو پىرۇژەى و مەترسىە لەسەر جىبەجىكردى دروست دەكات.

ويىنەى 2: نەخشەى نويى بەستتەوہى ھىندستان - رۇژھەلتى نيوپراست و ئەوروپا بەبەكەوہ

سەرچاوہ: www.impriindia.com/insights/path-leads-europe-imec-update/ 2-12-2023

كەرتى غەرزە و گازى سروشتى

ھاوكات لەگەل گۇرپانكارى كەشووہوا لە جىھان دا و كارىگەرى نىگەتىفەكانى لەسەر جىھان بە گىشتى و ھەولنى دەولتە پىشكەوتووہكان بۇ كەمكردنەوہى بەكارھىناني سەرچاوہكانى وزەى وەكو خەلوز و نەوتى خا و لە جىھان دا، ھەولەكانيان بۇ گەران بەدواى سەرچاوہى وزەى پاك لە جىھان دا بەردەوامە، و بەككە لە بژاردەكانى بەردەم ولاتە پىشكەوتووہكان گازى سروشتىيە، ئەمەش بووہتەھۆى زيادبوونى بايخ و بەھاي گازى سروشتى لە جىھان دا .

ھاوكات لەگەل زيادبوونى بايخى گازى سروشتى لە جىھان، ئىسرائىل بەھاوبەشى لەگەل قوبرس گەورەترىن كىلگەى گازى سروشتىيە لە رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دۇزىوہ. بەنيازىشە بەھەماھەنگى لەگەل يۇنان، ھىلپكى گواستتەوہى گازى سروشتى لە دەرياي نيوپراستەوہ بەرەو ئەوروپا دروستبكات بەناوى مىد ئىست. بەمەش ئىسرائىل دەبىتە يەككە لە ولاتە بەرھەمھىنەرەكانى گازى سروشتى لە جىھان و سەرچاوہى دابىنكردى گاز دەبىت بۇ ئەوروپا(5).

ھەربۇيەش ئەوہى تايبەتە بە كەرتى غەرزە و پىرۇژەى گازى سروشتى رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دوو لاپەنە:

يەكەم - جېئەجېئەردى ئۇ پىرۇژە مەترسى لەسەرە بەھۇي ئۇھەي كە ئۇ كېلگە گازىيەنى ئىسرائىل و قوبرس كەمتر لە 500 كېلۇمەتر لە كەرتى غەزەوہ دوورن، بەمەش دابىنكردنى ئاسايشى پىرۇژەكە لە داھاتوودا وەكوو كېشەيەك دەردەكەوېت.

دووم - كەرتى غەزە خاوەنى كېلگە (غەزە مارين)ە كە يەككە لە كېلگە گازىيە گەورەكانى لە رۇژەلانى دەرياي سې، و نىكەي 30 كېلۇمەتر لە كەنارەكانى كەرتى غەزەوہ دوورە، و بى 1,1 تىرلىيۇن پى سىجا گازى سىروشتى تىدابه(6) و كۇنتىرۇلكردنى لە لايەنى ئىسرائىلەوہ واتا فراوانكردن و بەھىزكردنى پىنگەي ئىسرائىل لە بواری گازى سىروشتى .

پىرۇژەي شارى نىوم

لەروويەكى دىكەوہ، ھىرشەكانى حەماس و جەنگى غەزە ھاوكات بوون لەگەل ھەولەكانى ئىسرائىل بو كرانەوہ و ئاسايىكردنەوہي پەيوەندىيەكانى لەگەل وئانە عەرەبىيەكان، و گەپشە ئاستى دروستكردنى پەيوەندى دىبلۇماسى لەگەل ئىمارات و بەحرەين (7) و دروستبوونى پەيوەندى ئابوورپى نافەرمى لەگەل چەندىن وئانە دىكەي وەكوو عەرەبىستانى سەودى و قەتەر. ژمارەيەك بەرپىسى ئىسرائىل و سەودى بە ئاشكرا باسى ھەولەكانى پەرهپىدانى پەيوەندىيەكانى نىوان ھەردوو لايان كىردوہ (8).

پىرۇژەي نىوم بەككە لە پىرۇژە سىتراتىيەكان كە عەرەبىستانى سەودى بەنيازە جىيەجىيىكات و دەكەوېتە باكوورى خۇرئاواي عەرەبىستانى سەودى، لەسەر سىنوورى ئۇ وئانە لەگەل ئىسرائىل و مىسر و ئوردن لە باكوورى خۇرەلانى ئۇ وئانە لەسەر دەرياي سوور. رووبەرەكەي 26,500 كېلۇمەتر چوارگۇشەيە و لە سالى 2030 تەواو دەبىت و تىچووكەي 500 مىليار دۇلارە (9).

سەرچاوەكان

1- arabic.cnn.com/middle-east/article/2023/11/23/netanyahu-says-israel-hopes-to-get-first-group-of-hostages

2- /frontierindia.com/all-you-should-know-about-the-israeli-ben-gurion-canal-project

3- /www.reuters.com/world/africa/suez-canal-annual-revenue-hits-record-94-bln-chairman-2023-06-21

4- المعهد الدولى للدراسات الايرانيه، الممر التجارى العالمى الهندى-الشرق اوسكى-الاوروبى.. الفرص والتحديات، 2023، لاپەرە 5

5- ميران حسين ، جيوبولتيكى الكافه والصراع على الغاز الكبيعى فى العالم - كؤنفرانسى زانكؤى موستنه سريه ، 2022، لاپەرە 458

6- د. احمد السلگان ، "غزە مارين".. هل يُصلح الغاز ما أفسده الاحتلال فى فلسكين؟ المركز المصرى للفكر والدراسات الاستراتيجيه،
/https://ecss.com.eg/author/ahmed-saoltan

- 7

www.reuters.com/article/us-israel-emirates-trump/with-trumps-help-israel-and-the-united-arab-emirates-reach-historic-deal-to-normalize-relations-idUSKCN25926W

8- https://www.bbc.com/arabic/articles/ce7wr7wl6xlo

9- NEOM_FAQS_ARABIC.pdf